

היבטים לשוניים בפרשת קרח פג

דקדוקי קריאה בפרשת קרח בהפטרה ובראשון של חקת

טז ג **כִּי כָל-הָעֵדָה**: טעם מהפך בתיבה **כִּי** בלבד, הכ"ף במילה **כָּל** רפויה כדין בגדכפ"ת אחרי מילה המסתיימת בהברה פתוחה וטעם מחבר. יש לשים לב במקומות אחרים¹

טז ג **תִּתְנַשְׂאוּ**: ש"ן שמאלית בשווא נע, אחרת זה משנה את המשמעות. לא תִּתְנַסּוּ!

טז ה **וְאֵל-כָּל-עֵדְתוֹ**: העמדה קלה באל"ף

טז ז **וּתְנֶוּ בָהֶן | אֵשׁ וּתְנֶוּ** במונח ולא במקף

טז ט **הַמַּעֲט**: המ"ם רפויה ללא דגש ובשווא נח, כן הדבר גם בהמשך. וכן הוסבר לעיל יג יח

טז יא **תִּלְיֵנוּ**: דגש חזק בלמ"ד, מלשון תלונה ולא לינה, שאז אין דגש והת"ו קמוצה

טז יד עליית שני

טז טו **אֶחָד ... אֶת-אֶחָד**: יש לשים לב להבדלי הניקוד

טז כו **בְּכָל-חַטָּאתָם**: הטי"ת בחולם

טז טז **אֶתְּהָ וְהֵם וְאֶהְרֶן מִחֶר**: יש להאיץ מעט את קריאת תיבת **וְאֶהְרֶן** להסמיכה לקודמתה, שלא יישמע 'אֶתְּהָ וְהֵם - וְאֶהְרֶן מִחֶר'

טז כ עליית שלישי

טז כא **הַבְּדִלּוֹ**: הטעמה משנית בב"ת. **כָּרְגַע**: הכ"ף בשווא נע והגימ"ל בקמץ, לא כָּרְגַע

טז כב **הָאִישׁ**: הה"א בקמץ והיא ה"א הידיעה לפי רב הפרשנים

טז כד **הָעֵלּוֹ**: העמדה קלה בה"א בדומה גם בהמשך כז **וַיַּעֲלוּ**

טז כז **וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם**: כך מוטעם ברב הספרים²

טז לד **נָסוּ**: במלעיל

טז לה **וְתֹאכְל**: מלעיל

יז ב **וַיִּרָם**: וא"ו החיבור בשווא נע ובמלרע, כן הדבר, דהיינו שווא בוא"ו, גם בפסוק הבא **וַיַּעֲשׂוּ וַיִּהְיוּ**

יז ה **וַיַּכְעֲדוּתוֹ**: הטעמה משנית בכ"ף

יז ט עליית רביעי

יז טו **וַיַּעֲצָרָה**: העמדה קלה בנו"ן למנוע הבלעת העי"ן החטופה

יז טז עליית חמישי

יז כב **וַיִּנָּח**: היר"ד בפתח, דגש חזק בנו"ן ובמלרע

יז כג **וַיֵּצֵא פָּרַח**: טעם נסוג אחור ליר"ד. **וַיֵּצֵא צִיץ**: יש להיזהר בהפרדת התיבות, תיבות **וַיֵּצֵא, וַיֵּצֵא** במלעיל והצד"י בצירי

יז כה עליית ששי

יז כח **כָּל הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' יָמוֹת**: **אֶל-מִשְׁכַּן ה'** כך הפיסוק, גם לפי הטעמה, אבל צריך להקפיד כאן יותר כדי שלא ישמע ח"ו מחרף, כ"כ במנחת שי

¹ בקטע "בית יעקב" הנאמר ע"י עדות המזרח והמערב לפני שיר של יום אומרים פסוק ממיכה ד ה: **כִּי כָל-הָעַמִּים** ושם פל בכ"ף דגושה, ויש טועים בזה, גם סידורים.

² לפי תורה קדומה, על סמך כל התיגאון, הטפחא בתיבת 'ונשיהם'

יח ב וַיִּשְׁרְתוּ־דָ: הוא"ו בחירק מלא, אין לקרוא כאילו יש שם שווא ביו"ד³

יח ד וָזָר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם: טעם טפחא בתיבת וָזָר

יח ח לְמִשְׁחָה: המ"ם בקמץ קטון, כך גם בהמשך הפסוק לְחֶק-עוֹלָם, קמץ קטון בחי"ת

יח ט זָה-יְהִיֶה לְךָ: תיבת זָה- מוקפת וכך היא ההטעמה הנכונה. אין טעם נסוג אחור ולכן לא שייך דגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק⁴

יח י יְהִיֶה-לְךָ: נחץ (הטעמה משנית) ביו"ד מפני הגעיה שם, דגש חזק בלמ"ד מדין דחיק

יח יג יֵאָכְלֶנּוּ: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מן הדפוסים

יח טו לְכָל-בְּשָׂר: געיה בלמ"ד החטופה

יח יז בְּכוֹר-שׁוֹר: געיה בב"ת החטופה. כְּשֶׁב: להיזהר משיכול האותיות

יח כ וַנְּחַלְתֶּךָ: הטעמה משנית בלמ"ד והת"ו בשווא נע

יח כא עליית שביעי

יח כד אֶת-מַעֲשֶׂר: העי"ן בשווא נח, אין לקרא כאילו מנוקדת בפתח

יח כו בְּנַחֲלַתְכֶם: געיה בנו"ן

יח כז וְכַמְלֵאָה: געיה בכ"ף והמ"ם בשווא נע

יח כח מַעֲשֶׂרְתֵיכֶם: העי"ן בשווא נח והשי"ן בשווא נע

יח כט אֶת-מְקַדְשׁוֹ: הדל"ת בשווא נע, לא בקמץ

יח ל מפ
טיר

כְּתֻבּוֹת גְּזֵן וְכְתֻבּוֹת יֶקֶב: תיבת כְּתֻבּוֹת במלרע, אין טעם נסוג אחור

הפטרות קורח, שמואל א יא יד – יב כב:

יב ב וּשְׁבַתִי: שי"ן שמאלית

יב ג אֶת-שׁוֹר | מִי: פסק אחרי שור. וְאַעֲלִים: הו"ו אינה בקמץ כו"ו ההיפוך, העי"ן בשווא נח

יב ה מְצִאֲתֶם: האל"ף כלל אינה נשמעת

יב ט סִסְרָא: הסמ"ך השנייה בשווא נע

יב י וְנַעֲבֹדְךָ: כ"ף סופית דגושה

יב יב וְתֹאמְרוּ לִי: טעם נסוג אחור לת"ו

יב יד אִם-תִּירָאוּ: געיה בת"ו והר"ש בשווא נע, לשון יְרָאָה ולא ראייה

יב יז וַיִּתֵּן: הוא"ו שוואית ולא בפתח

ראשון של חקת:

ב וַיִּקְחֻ: וא"ו בשווא נע. אֵלֶיךָ פָּרָה: הפ"א רפויה

ז שני במנחת שבת

³ בתנ"ך ברויאר, גם בכתר בר-אילן אין ציון לחטף פתח בר"ש. לכן גם הנוהגים לבטא בְּכֹו ר"ש בחטף פתח, אינם צריכים לנהוג כן כאן.

⁴ אין היר"ד מודגשת מדין דחיק. בחומשים רגילים יש טעם מונח במילה זָה ולכן אין מקום לדגש. גם במדויקים, בהם זָה מוקפת ל-יְהִיֶה, אין דגש דחיק ביו"ד.

וְכַפֵּס: הבי"ת בסגול ולא בצירי, וכן בפסוק י. **וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה:** טעם טפחא בתיבת **וְאַחַר**

יד **בְּאֵהָל:** הבי"ת בשווא, אך בהמשך הפסוק **בְּאֵהָל** מיודע, הבי"ת בקמץ

טז **בְּחַלְל-חֶרֶב:** געיה בב"ת הראשונה

הרב גור אריה צור נר"ו לעומקו של מקרא.

שְׂמָא גְרִים במחלוקת קרח

מובא בברכות (ז:): כונא לן דְּשְׂמָא גְרִים - ששמו של האדם גורם לו כל מפעלות חייו - אמר רבי אליעזר דאמר קרא **לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׂמֹת בְּאֶרֶץ** (תהלים מו, ט) אל תקרי שְׂמֹת אלא שְׂמוֹת.

ושמו של אליצפן גרם לו לגלות צפונות נשיאותו.

ולכן נקרא גם **אֶלְצָפָן** (תחזילת פרשת וירא ותחזילת פרשת שמיני) **אל-צפן**, שהקב"ה צָפַן לו תפקיד זה, תחת קרח. ולעומתו שמו של קרח, גרם לו לעשות קרחה בישראל, ולהיעשות בעצמו קרחה גם מן הנשיאות.

ויש ליתן את הדעת, כיצד למדו חז"ל שְׂמוֹת [בצירה] משְׂמֹת [בפתח]. עד שאמרו אל תקרי שְׂמֹת אלא שְׂמוֹת. ובהקדים, בשימת לב נראה שיש כאן מעין תרתי דסתרי. אמרת **לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה'**, והדר אמרת **אֲשֶׁר שָׁם שְׂמֹת בְּאֶרֶץ**. אם שָׁם שְׂמֹת, שהן שממות, היכן הם מַפְעָלוֹתיו, אלא על כרחך שָׁם שְׂמוֹת.

ויש ליתן טעם אם כן, מדוע הוציאו הכתוב בלשון שְׂמֹת, עד שצריכים חז"ל לומר אל תקרי. שיאמר הפסוק **לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׂמֹת בְּאֶרֶץ**. ומדוע הוצרך לומר שְׂמוֹת.

ובשימת לב נאמר כאן שם רחמים: **לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת יְהוָה**, ומשם רחמים יושפעו הרחמים ולא שְׂמוֹת ושממות. וככתוב באיכה (ג, יח) **מִפִּי עֲלִיזוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוֹת וְהַטֹּב, ופירש רש"י שם: כל איש ואיש יתאונן על חטאיו כי הם המביאים עליו הרעה, ועוד שם: לא יצא רעה וטובה מפיו אלא הרעה באה מאליה לעושה רע והטוב לעושה טוב. וכאומרו: כי מהטוב יצא הטוב לטובים.**

ומעתה, בידי האדם הוא, האם יִשִּׁים ה' שְׂמוֹת או שמא ח"ו שְׂמֹת.

ונרמזו הדברים בפסוק דומה בתהלים (סו, יח) **לְכוּ וּרְאוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל בְּנֵי אָדָם:** כי שם אלקים דין הוא ומוראו על הבריות וזה שאמר **נוֹרָא עֲלִילָה**. ומעתה נוכל לחלק, מה שאמר שְׂמוֹת הוא מצד האהבה של שם ה' מקור הרחמים, ומה שאמר שְׂמֹת ממש הוא מצד היראה, של שם אלקים שהוא דין ומשפט הנותן לאיש כפרי מעלליו וזה שאמר **נוֹרָא עֲלִילָה עַל בְּנֵי אָדָם**.

וכן קרח, שמו גרם לו לעשות קרחה בישראל ולהתרחק מן הכהונה. שהיה יכול לגרום לעצמו מפעלות טובים ושם טוב, אילו היה מתרחק מן המחלוקת. שאז היו אומרים עליו **וַיִּרְחַק קרח**. אלא שלא השכיל לשום מַפְעָלוֹת ה' בארץ, ולכן במעשיו שָׁם שְׂמֹת בארץ, ויִדְרַשׁ וַיִּקְרַח קרח. שקנאתו באליצפן ריחקתהו והקריחתהו. זה שאמר ריש לקיש שעשה קרחה בישראל, ולקח מקח רע לעצמו, במקום אשר היה מתרחק מהמחלוקת, יכול היה לקחת מקח טוב לעצמו.

ולעומתו של קרח - שְׂמָא גְרִים לִיה לְאֶהְרֹן, שיאמר עליו הִלֵּל אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. כיצד: אהרון נוטריקון:

אה - אוהב שלום, אוהב את הבריות

רו - רודף שלום

ו - ומקרבן לתורה.

וכן שָׁמָא גָרִים לִיה לְמֹשֶׁה רַבְּנֵנוּ שְׁנֵאמֹר עָלֵינוּ וְתִקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וְתֵאמֹר כִּי מִן-הַיָּמִים מְשִׁיתָהוּ
כֵּן כִּאֵן נִמְשָׁה מֹשֶׁה מִן הַיָּמִים הַזֵּדוֹנִיִּים שֶׁל הַמַּחְלֻקוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שֵׁם קִרְחָ וְעֵדְתוֹ,
בֵּינֵם לְבֵין עֲצָמוֹם.

זרע שמשון. וַיִּדְבֵּר אֶל קִרְחָ וְאֶל כָּל עֵדְתוֹ לֵאמֹר בְּקֹר וַיִּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ. במדרש תנחומא (אות ה'):
אמר לו משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו, שמא יכולים אתם
לערב יום ולילה, ע"כ. וקשה הרי באותה שעה היה יום, וא"כ מדוע לא אמר משה 'ערב' וידוע ה'.
וגם בזה מרומז מה שאמר להם זכי יכולים אתם לערב לילה ויום'. וי"ל במה שנקדים הא דאיתא
במדרש (ב"ר ו:ו) עה"פ וְאֵת הַכּוֹכְבִּים (בראשית א, טו), אמר הקב"ה הואיל ולבנה זו מיעטה עצמה להיות
שולטת בלילה, גזור אני עליה בשעה שהיא יוצאה, שיהיו הכוכבים יוצאין עמה, וכשהיא נכנסת
נכנסין עמה, והיינו שקיבלה הלבנה שתהיה היא מולכת על הכוכבים. והנה הרי עיקר מחלוקת קרח
היתה מפני שנתקנא על מינוי אליצפן שהיה קטן ממנו לנשיאות, ולכך אמר לו משה לפי דבריך
שהנשיאות תלוי במי שגדול מחבירו, א"כ היה להם לכוכבים לצאת עם השמש, ותהיה השמש
שהיא גדולה מולכת עליהם, ואם תוכל לערב יום ולילה, והיינו לעשות שהכוכבים ילכו עם השמש,
גם תוכל לבטל את מינוי אליצפן הקטן מהנשיאות, אבל כל זמן שהכוכבים יוצאים בלילה עם
הלבנה, א"כ אנו למדים שהגדלות תלוי דוקא במי שמקטין את עצמו, ולכן גם אליצפן שהקטין
עצמו, לו נאה הגדולה והנשיאות, ולא לך שרדפת אחר הגדלות. וזה היתה כוונת משה באומרו
'בְּקֹר וַיִּדַע', וכמו שדרשו חז"ל דאם תוכלו לערב יום ולילה, ודוקא נקט 'בוקר', כי כוונתו היה לרמוז
על הכוכבים שמאירים בלילה יחד עם הלבנה שהקטינה עצמה, האם תוכלו לעשות שיאירו בבוקר
יחד עם השמש הגדולה. וזה גם מה שאמרו (סנהדרין קי). שבאו השמש והירח ואמרו לפני הקב"ה אם
אתה עושה דין לבן עמרם נצא, ואם לאו לא נצא. וקשה דמה ענין השמש וירח דוקא להכנס ולמחות
בדבר זה. אולם לפי הנתבאר מתפרש יפה, מפני שלפי דברי קרח היה לשמש לקבל לחלקו את
הכוכבים שהרי הוא גדול מן הירח. ועוד, דלפי דברי קרח ועדתו מה שהלבנה מיעטה את עצמה
מפני שאמרה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, היה לחנם, שהרי כאן באו מאתיים
וחמישים איש עדת קרח שכולם רצו להיות כהנים גדולים, והיינו שהיו סוברים שאפשר לשני מלכים
להשתמש בכתר אחד, ולפי דבריהם הלבנה נתמעטה בחנם, ולכך כל זמן שאין קורח ועדתו
נענשים, הרי זה נראה שנתקבל סברתם, ולכן חרפה להם לצאת בעולם, הן השמש שאין לה את
הכוכבים והן הירח שמיעטה עצמה בחינם, ולכך תבעו שיעשו דין.

בן לאשרי. וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קִרְחָ שְׁמַעוּ נָא בְּנֵי לְוִי. רז"ל (תנחומא אות ד') הרגישו דהיה לו לומר 'שמעו
קרח', דהרי דיבר אליו. ויש לומר על פי אומרם ז"ל 'בן לוי', ולא הזכיר 'בן יעקב', משום שביקש
רחמים שלא יזכר שמו על המחלוקת, שנאמר בְּקִרְחָ אֶל תִּנְחַד כְּבֹדִי (בראשית מט, ו). וזהו שאמר להם
משה רבינו 'שמעו', פירוש הבינו נא שתורתנו הקדושה קראה את קרח רק 'בן לוי', ולא 'בן יעקב',
ותבינו שזה מחלוקת שלא לשם שמים.

חזון יחזקאל. הִמְעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם.... וּבִקְשֶׁתְּם גַּם כְּהֹנֵה. פעם אחת בגמר השיעור
בישיבת סלבודקא פנה בעל החזון יחזקאל והרב יחזקאל אברמסקי ז"ל אל הבחורים ואמר: דעו לכם
שאתם לומדי התורה בלי שום עיסוקים אחרים, הנכם מזכי הרבים הגדולים ביותר בכלל ישראל,
עליכם העולם עומד, אתם הנותנים את הבטחון לכלל ישראל.
ודבר זה אמר משה רבנו לבני קרח: רַב לְכֶם בְּנֵי לְוִי, אתם בני לוי יש לכם הכי הרבה⁵ בכלל
ישראל, הִמְעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו, דלמה זה

⁵ שימוש זה במלה 'הכי' נראה מוטעה, מקורו כפי הנראה מהמקרא בסוף שמואל מן השלישה הַכִּי נִכְבְּד וַיְהִי לְהֵם לְשֹׁר
וְעַד הַשְּׁלִישָׁה לֹא בָּא (ב, כג, טו). ביטוי זה אינו ברור, במקבילו בדברי הימים מן השלושים הַנּוֹ נִכְבְּד הוּא וְאֶל הַשְּׁלִישָׁה לֹא
בָּא וַיִּשְׁמְחוּ דָוִד עַל מִשְׁמַעְתּוֹ (א, יא, כח). בתרגום בשמואל מן גְּבַרְיָא הָוּה יְקִיר. במפרשים אין דבר ברור.

'מעט' 'מעט מכס', דלמה אתם ממעיטים בעיני עצמכם את גודל מעלתכם, 'ובקשתם גם כהונה', דאתם מחפשים עוד משרות וכיבודים ותפקידים ועסקנות, הלא עבודת ה' שלכם 'בני לוי', היא גדולה יותר מכל התפקידים ועסקנות שבעולם אפילו יותר מכהונה, שכתר תורה עולה על כל הדברים. עוד יש לבאר 'המעט מכס', אם העבודה שלכם שהקריב ה' אתכם אליו לעבוד את עבודת משכן ה', זה 'מעט' בעיניכם, רואים שאינכם מבינים את מעלת העבודה, וא"כ מה יש לכם לבקש עוד כהונה, אם ממילא אינכם מבינים את מעלת העבודה לפני ה'.

יז כח בן לאשרי. **האם תמנו לגוע.** בבעל הטורים: ב' במסורה⁶, הכא, ואידך האם אין עזרתי בי ותשיה נדחה ממני (איוב ו, יג). יש לפרש 'תמנו' מלשון תמימות, והכוונה, האם נשלמנו כל כך שכבר אין לנו מה לתקן בעוה"ז? אנחנו יכולים למות? ואפילו אם אנחנו כבר שלמים, אבל 'האם אין עזרתי בי?' הלא אני יכול עוד לישא אשה בת בנים ולהוליד בנים ולחנכם בדרכי ה'.⁷ וגם אנחנו צריכים להדפיס חידושי תורה שיהיו שפתותינו דובבות גם בקבר, ולא תהיה 'תושיה' זו התורה נדחה ממני, אמן בן יהי רצון על דבר כבוד שמו.

לב העברי. **האם תמנו לגוע.** לשון 'תמנו' צ"ב. ואפשר לומר כי רמז לדברי רז"ל (ברכות ז.) גבי ההוא צדוק [מינא] דהוה בשבבותיה דריב"ל וכו' עד גם עגוש לצדיק לא טוב (משלי יז, כו) וגו', כי אם צריך להתפלל שיחזרו למוטב (כגמ' שם י:). 'תמנו' חטאים (תהלים קד, לה) ולא חוטאים. וזה שאמר כאן, אחרי כי ראו מפלות אחרי מפלות לכל אשר דיברו כנגדם, לא יכלו לישא ראשם כי פחדו על נפשם ואמרו איזהו שלימות בזה להרוג להפיל חללים, 'האם תמנו לגוע', 'תמנו' מלשון תמימות, דאמרו דאטו שלימות הוא להעניש ולהמית זולתנו, והמקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

הפטרת קרח

לב העברי. הפטרה. **את שזר מי לקחתי וגו' ואת מי עשקתי את מי רצותי ומיד מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו וגו' ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו ולא לקחת מיד איש מאומה.** ויש לדקדק דעל זה שאמר זמיר מי לקחתי כפר ואעלים עיני לא השיבו כלום. ופירש מו"ח הגאון רבי הלל מקאלאמאין נ"י כי כבר היה נהוג מקדם ליסע אל צדיק לבקש על חסרונו שיתפלל בעדו כמוכח ממעשה דאתונות של שאול, ונתנו פדיון נפשם, כמוכח שם ששאל שאול לנער על כסף. הנה מכל מיני מתנות יכול כל איש ישראל לידע אם בזה עשה שמואל באמונה, אמנם כאשר בא איש לבקש על צרתו והנביא לקח הפדיון, והעלים עיניו ולא התפלל עליו כראוי, זה לא ידע רק הקב"ה. וזה אמר להם שמואל זמיר מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו מלהתפלל עליו, ועל זה לא היו יכולין להשיב. לכן על זה אמר 'עד יי בכס', שהשי"ת הוא העד על זה אם עשיתי זה. **א"ה. הדברים מחודשים מאוד. והלוא רבותינו בתלמוד בבלי ברכות י ב אמר אביי ואיתימא רבי יצחק: הרוצה להנות - [כס'י. משל אחריס] - יהנה כאלשישי - וכמו שמצינו בלוישע שנהגה, ושאינו רוצה להנות אל יהנה כשמואל הרמתי - וכמו שמצינו בשמואל הרמתי, שלא רצה להנות] שנאמר: ותשבתו הרמתה כי שם ביתו (שמואל א, יז). ואמר רבי יוחנן: שכל מקום שהלך שם - ביתו עמו - ולעיל מיניה כתיב וחקל מדי שנה בשנה וסבב בית אל וחקלגלן וחקמפה ופשט את ישראל וסמך ליה ותשבתו הרמתה כי שם ביתו, וכי איני יודע ששם ביתו, אללא אכזרו מקומות דקרא דלעיל מיניה קאי, שכל מקום שיהי הולך שם היה נשאל כל כלי תשמישי בית עמו ואללא חנייתו, שלא להנות מן אחריס].**

היתכן לומר עליו שלקח פדיוני נפש לפרנסתו? ובתלמוד בבלי נדרים לה א נתבאר שהיה עשיר ולא היה צריך מאומה מאיש. ומעשה שאול ונערו וחפוש האתונות - יתכן ששאלו ונערו לא הכירו את

⁶ מעניין למדי. מלה זו היא נפוצה, ויש יועצים להשתמש בה במקום בה"א השאלה, כי לעיתים עלולים לטעות בה בחילוף ה"א הידיעה. גם עלולים לטעות בניקוד ה"א השאלה. במלה זו הניקוד ודאי. והיא מופיעה בכל המקרא רק פעמיים.

⁷ הצדיק הזה הרב יצחק הוברמן ז"ל שהיה מגאוני הדור ונערץ בפי כל, לא זכה לבנים. כאן בספרו הוא מביע את רצונו לכך.

מנהג שמואל. ודוחק לומר שלקח כסף כדי שלמבקש תהיה ישועה אבל לא לקח לעצמו אלא חילק לצדקה.

הרב גור אריה צור נר"ו. יש להבין אומרו: **אַת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחַמּוֹר מִי לְקַחְתִּי**. ויש לומר בזה לימד לכולם מידת הענוה. אל תקרי חמור אלא חומר. כפי שנאמר במשיח עני ורכב על חמור (זכריה ט, ט). על החומר. כן במשה נאמר לֹא חֲמֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאָתִי שלימדם יסוד הביטול יסוד הביטול. אל תקרי לא נִשְׂאָתִי אלא לא התנשאתי אפילו לא על קרח.

וכן בשמואל שבענוותנותו לא רצה לקבל כלום מאף אחד וזה יסוד הביטול והענוה. ואשר על כן נאמר מִשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנֵי וְשִׁמְוֵאל בְּקִרְיָאֵי שְׁמוֹ (תהלים צט, ו). שעיקר חפצו של האדם צריך להיות בקוראי שמו. ולהתבטל כלפי בוראו. ואשר על כן הובאת כאן ההפטרה של שמואל. שאל מול הענוה להיות בקוראי שמו, הרי פסגת הגאווה המאוסה היא להיות ח"ו בקוראי האלילים אשר לא יועילו. לכן מסיימת ההפטרה ב"לא יועיל" לעומת ה"הואיל": **וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אֲחֲרֵי הַתְּחִי אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יוֹעִילוּ כִּי תַחֲזוּ חֲמָה: כִּי לֹא יִטֵּשׂ ה' אֶת עַמּוֹ בְּעֶבְרַת שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כִּי הוֹאִיל ה' לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לֹא לְעַם: וְזוֹה הַזְּהִיר הַנְּבִיא לְבַלְתִּי עֲבוֹד עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁהִיא לֹא הוֹעִיל. וְאִילוּ הַקִּב"ה הוּא מְקוֹר הַתּוֹעֵלֶת שֶׁבְּעוֹלָם וְלִכֵּן נֹאמַר בּו "הוֹאִיל". וְעַל דֶּרֶךְ לְשׁוֹן נּוֹפֵל עַל לְשׁוֹן. שֶׁהַתּוֹעֵים חִיפְּשׁוּ אֶת אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ, וְהַקִּב"ה הוֹאִיל לְקַחַת אוֹתָנוּ לְעַם. וְהוֹאִיל הוּא בְּהוֹרָאָה שֶׁל נִשְׁבַּע, מִלְּשׁוֹן אֱלֹהִים וּשְׁבֻעָה⁸. וְהַהֲבֵדֵל בֵּין "ע" ל"א" שֶׁהָאוֹת "ע" מוֹרָה עַל רִיבּוּי, כַּע' אוֹמוֹת שְׁעוֹבָדִים לְאֱלִילִים, וְהָאוֹת א' מוֹרָה עַל הָאֶחָד. שֶׁהַקִּב"ה הָאֶחָד, הוֹאִיל וְנִשְׁבַּע לְקַחַת אוֹתָנוּ לְעַם אֶחָד, כְּאוֹמְרוֹ: וְגַם כְּעַמְּךָ כִּי־שְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ נְשִׁמּוֹאֵל ב' ז כג] וְכִפִּי שְׁמוֹסִיִּים בְּהַפְטָרָה: כִּי לֹא יִטֵּשׂ ה' אֶת עַמּוֹ בְּעֶבְרַת שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כִּי הוֹאִיל ה' לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לֹא לְעַם.**

תָּנוּ לְחֶכְמְךָ וַיְחַכְּמֵךָ עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195#p272195&t=10317>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתם מתעניין

בהגטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתם מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעושיאים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺

⁸ שורש אחר. י.א.ל לעומת א.ל.ה, אבל יש דרשות חז"ל הואיל לשון שבועה.